

DIAKONIFAGET I FOKUS

Av Olav Fanuelson

Det burde ikke være unaturlig i det året Diakonhjemmet runder de 100 år å spørre hvordan det egentlig står til med faget diakoni. Hva er status etter 100 år, hvor langt har vi egentlig kommet i faglig utvikling, og hvilke perspektiver har vi for fremtiden? De samme spørsmålene opptok utdanningslederne for så godt som alle diakoniutdanningsinstitusjonene i Norden, som var samlet til arbeidsdager på Diakonhjemmet i slutten av januar. Diakonifaget ble her satt på dagsorden. Til tross for at alle har forholdsvis lange tradisjoner i å utdanne diakoniarbeidere, viser det seg at diakonifaget ikke er så godt utviklet. Diakoniutdanningene er nokså sammensatte utdanninger, med mange ulike faglige elementer, og det er ofte vanskelig for en nyutdannet diakoniarbeider å identifisere diakonifaget som det bærende i den faglige identiteten. Det er vanskelig for diakonene å si: Diakonifaget er en del av min utdanning.

Diakonifaget i vid og snever betydning

Ut fra dette kan vi kanskje si at diakonifaget kan ha dels en vid og dels en snever betydning.

I vid forstand kunne vi kanskje si at diakonifaget er diakoniarbeideren (diakonen/diakonissen) sitt spesielle fag. Synonymt vil sykepleie være sykepleierens fag, og sosialt arbeid sosionomenes fag. Disse to yrkesgruppene har også sammensatte utdanninger. Men til tross for at de har mange ulike faglige elementer, har disse yrkesgruppene etter hvert maktet å definere sine fag mer bestemt. Blant annet har man klart å beskrive visse konstante trekk ved yrkesutøvelsen, slik som visse metoder som er allment anerkjente. Etter hvert genereres det et erfaringsgrunnlag og en samlet praksis, som igjen er med å tegne profesjonen. Målet er å få en praksis som i størst mulig grad baserer seg på vitenskapelig holdbare kriterier, og ikke på mer eller mindre tilfeldige innfall hos den enkelte yrkesutøver. At man kan reise kritiske innvendinger til deler av en ukritisk profesjonsstrebing er klart. Det er imidlertid et spørsmål som får ligge her.

I mer snever betydning refererer diakonifaget seg så til disipliner som diakonihistorie og diakonikk, mao. det fremstår som et praktisk-kirkelig fag som

homilitikk, muligens missiologi osv.

Faget bidrar her til en teologisk begrunnelse for kirkens diakonale oppdrag ut fra Skrift og Bekjennelse. Ved at faget i denne sammenheng fremstår som en teologisk disiplin, der man arbeider etter anerkjente teologisk-vitenskapelige kriterier, føles det muligens som noe fremmed for diakoniarbeideren. Det inngår riktignok som en del av utdannelsen sammen med en rekke andre teologiske fag. Ofte defineres det som et hovedfag, men i praksis er det spørsmål om det fungerer som et hovedfag.

Lettere er det for diakonen å identifisere seg med det man kaller praktisk diakoni eller diakonal metodikk. Her er det diakoniarbeiderens praksis som settes i fokus, sammen med en rekke spørsmål som generelt går på realiseringen av kirkens diakonale oppdrag i vår tid. Men sammenligner vi denne del av faget med sykepleie og sosialt arbeid, ser vi at vi egentlig ikke har kommet så langt i bearbeidelse av det enorme erfaringsmateriale som er oppmagasinert av generasjoner.

Jeg for min del tror det vil være en riktig utvikling om vi

*Olav Fanuelsen,
konstituert studierek-
tor ved Diakonhjem-
mets høyskolesenter*

begynner å anerkjenne en mer vid betydning av faget. Det vil si at diakonifaget ikke bare blir en praktisk-teologisk disiplin, men det sentrale kjennetegn ved en yrkesgruppe. Det ville gi utdanning og praksis en bedre målrettethet, diakonene en sikrere identitet, og sist men ikke minst vi ville kunne fylle vår oppgave overfor det kirkelige oppdrag på en bedre måte.

Vi står imidlertid overfor en rekke problemer, og et av dem er allerede nevnt, og det er at det arbeides med faget i «to rom».

Problemet med de «to rom»

Vi har allerede nevnt at to grupper arbeider med faget ut fra sine egne forutsetninger, det er teologer og diakoner. De befinner seg i hvert sitt «rom», som tildels er nokså adskilte.

I det ene «rommet» arbeider teologen med sin lange akademiske tradisjon, og utvikler oppdraget ut fra Skrift og bekjennelse, for å si det meget kort. Grunnleggende forutsetninger for praksis tas her opp.

I det andre «rommet» befinner diakonen seg med sin praksis, men uten en faglig vitenskapelig tradisjon som går ut på å ta opp praksis til drøfting og vide-

reformidling. Det er her selvsagt unntak, men sett ut fra denne enorme erfaringsmateriale som ligger der, har forbausende lite blitt skrevet. Dette blir en av hovedutfordringene i årene som kommer. En annen utfordring blir selvsagt å forsøke å slå de to «rom» sammen. Ikke for å utviske forskjellene mellom de to grupper som arbeider med faget, men for å sikre kommunikasjon.

Fremfor alt slik at også praksis i større grad kan danne utgangspunkt for teoretisk arbeid; for hvilke grunnlagsproblemer som vi skal ta opp og arbeide med.

Et felles utgangspunkt

Målet må på mange måter altså være et felles utgangspunkt for faget. Og hva skulle så det være? Det lyder kanskje banalt, men det er vel allikevel rett å si at et fag generelt oppstår som en systematisert refleksjon over en del av virkeligheten. Når Kirkens Herre kaller mennesker til å vise omsorg overfor sine medmennesker, og mennesker svarer ja på dette kallet, settes det i gang en individuell og sosial prosess som skaper mange spørsmålsstillinger: Hvem er denne Gud som kaller, hvordan skal man mest kommunisere med sine medmennesker.

Ut fra de første famlende erfaringer man gjør i praksis, reises så igjen nye spørsmål: Handler jeg rett, hvordan prioriterer jeg? Faget må altså i utgangspunktet plassere seg der livet leves. Utgangspunktet for den faglige refleksjon må være der kallet realiseres i menighet og samfunn – der troen realiseres i livet. Det er i diakoniens hverdag, der vi alle som kristne har fått en definert plass, i et kirkens rom. Videre må det løftes frem at det troende og handlende menneske også er det tenkende menneske, som har ansvar for å reflektere over sine handlinger, ha et bevisst forhold til dem, kommunisere dem og forsøke å bidra til en stadig bedre omsorg.

Dette må være kjernen i all diakonal fagutvikling. Det lyder muligens banalt, men jeg tror det er en smertelig sannhet at nettopp her er det skoen trykker, her er det det skapes to «rom»: Det er noen som tenker og vet, og det er noen som handler.

Utviklingen videre

Alle som arbeider med diakoni burde bli klar over denne helheten, og ta ansvaret for at den kan realiseres. Det gjelder ikke minst diakoniarbeiderne selv. Hva er det det skortet på? Det kan være så mangt, men som oftest er det ikke så mye.

Grunnleggende er det i et hvert fall at man til daglig ser betydningen av alle de erfaringene man gjør, de er ofte mer dyrekjøpte og betydningsfulle enn man ofte tror. De er viktige for den som får hjelp, men de erfaringene er også viktig for fellesskapet.

«Vi må arrangere skrivekurs», foreslo en av de nordiske utdanningslederne. Sist men ikke minst må man etter hundre år avskaffe «virke-sådan-i-det-stille» modellen. Den er etter min mening hverken særlig kristelig eller faglig forsvarlig.